

1. Filosofická orientace

Filosofická orientace ústavu má sloužit tomu, aby se celá jeho práce stala platnou součástí duchovní kultury československé, evropské a světové. Jde o to, aby teoretické a empirické výzkumy byly skutečným, smysluplným hledáním vědecké pravdy, nikoli jen úsilím o pragmatický úspěch badatelského provozu. Prakticky to znamená, že filosof pracující v ústavu, případně další filosofové, povedou s psychology dialog nad záměry a projekty, na nichž bude ústav pracovat.

2. Tématické zaměření ústavu

Ústav se bude zabývat základním výzkumem v humánní psychologii v oblasti obecné psychologie, psychologie osobnosti, sociální psychologie a vývojové psychologie. Bude-li ústavu společenskou poptávkou vnuceno, aby se zčásti zabýval i aplikovaným výzkumem, budou voleny takové úkoly a bude se na nich pracovat takovým způsobem, aby byl v budoucnu návrat k základnímu výzkumu uvedeného zaměření co nejsnadnější.

Problémové okruhy, na něž se práce ústavu soustředí, jsou konkretizovány takto:

1. Morální vlastnosti a morální vývoj osobnosti v dětství a dospívání; prosociální chování a regulace agresivity.
2. Osobnost a její vývoj v kontextu interpersonálních vztahů v malých společenských skupinách: umělé skupiny, pracovní skupiny, rodina.
3. Vyrovnavání osobnosti se sociálně psychologickými stressory.
4. Procesuální a obsahová analýza kognitivní složky specificky lidské interakce.

Výzkumné projekty budou koncipovány tak, aby vedly k řešení problémů aktuálních pro rozvoj vědy a společnosti. Budou preferovány projekty řešící problematiku kulturně specifickou a transkulturně relevantní, tedy vedoucí k poznatkům, jež není možno získat pouhým studiem zahraniční literatury.

Při stanovení úkolů jednotlivých pracovníků se bude přihlížet také k jejich dosavadnímu zaměření, zkušenosti a zájmu. Perspektivně bude vedení ústavu usilovat o tématickou konvergenci. Cílem bude vytvoření vědecké pospolitosti s takovou mírou vzájemné spolupráce různě specializovaných odborníků, jaká je nutná k dosažení světové úrovně.

3. Interdisciplinární spolupráce

Ústav bude při řešení svých úkolů spolupracovat s jinými obory základního výzkumu, zejména se sociologií, kulturní antropologií, pedagogikou, fyziologií, genetikou, lingvistikou, sémiotikou, logikou, kybernetikou a matematikou.

4. Spolupráce s jinými pracovišti základního výzkumu

Budou získávány co nejúplnější informace o tématickém zaměření a metodách práce všech pracovišť základního výzkumu v psychologii v ČSFR, jakož i o jejich výsledcích, pokud budou mít vztah k tématickému zaměření ústavu. Co nejintenzivnější výměna poznatků a zkušeností bude podporována kromě běžných forem i výměnnými stážiemi podobně zaměřených pracovníků.

5. Spolupráce s pracovišti aplikovaného psychologického výzkumu

Bude se rozvíjet spolupráce s pracovišti aplikovaného psychologického výzkumu, realizujícími výsledky práce ústavu. Ústav jim bude dávat podněty k činnosti a bude zobecňovat jejich výsledky. S tímto aspektem činnosti souvisí kontakt se širší odbornou obcí, který se bude realizovat pořádáním přednášek, seminářů, sympózií a konferencí.

6. Otevřenost světu

Ústav se - při respektování a využívání domácí tradice - plně otevře odbornému světu, zejména západoevropskému a severoamerickému. K tomu patří:

- čerpání ze zahraniční literatury a k němu potřebné jazykové vzdělávání;

- úzké navazování na tématické zaměření a výzkumné metody vybraných zahraničních pracovišť; v této souvislosti studijní pobyty pracovníků ústavu v zahraničí;
- práce na projektech společných se zahraničními pracovišti a financovaných alespoň zčásti ze zahraničí; přitom se bude co nejvíce využívat skutečnosti, že získávání dat je v ČSFR podstatně levnější než v západních zemích a že řada zahraničních pracovišť má zájem o transkulturní zobecňování svých výsledků;
- vydávání preprintů kvalitních publikací, vzešlých z práce ústavu, v angličtině a jejich zasílání badatelům a pracovištím, u nichž lze předpokládat, že budou na výsledky ústavu navazovat;
- pořádání sympózií a konferencí se zahraniční účastí a účast na odpovídajících mezinárodních akcích.

7. Organizace činnosti ústavu

Ústav se skládá z pražského pracoviště a brněnské pobočky. Pražské pracoviště bude složeno z těchto útvarů:

a. Výzkumná oddělení:

- 1/ oddělení obecné psychologie
- 2/ oddělení vývojové psychologie
- 3/ oddělení sociální psychologie
- 4/ oddělení psychologie osobnosti
- 5/ oddělení pro výzkum zvládnání stresu

b. Pomocná vědecká oddělení:

- 1/ oddělení matematických metod a přístrojové techniky
- 2/ středisko vědeckých informací

c. Sekretariát ředitele

Výzkumná oddělení budou řízena vedoucími, kteří budou

- odborně supervidovat a organizačně řídit výzkumnou činnost pracovníků svých oddělení podle potřeb týmů sestavených ad hoc pro realizaci jednotlivých projektů z pracovníků různých oddělení;
- pečovat o odbornou úroveň a odborný růst členů oddělení;

- vykonávat úkoly přímých nadřízených ve smyslu organizačního řádu ústavu.

Vzhledem k tématickému zaměření ústavu /viz 2./ nebudou mít jednotlivá oddělení vymezeny samostatné úkoly. Pro práci ústavu bude typická realizace projektu, jež vyžadují kooperaci mezi odděleními.

Brněnská pobočka bude - jako dosud - rozdělena na pracovní skupinu psychologie osobnosti a pracovní skupinu sociální psychologie. Vedoucí brněnské pobočky bude - ve funkci zástupce ředitele - zodpovídat za chod pobočky po odborné i administrativní stránce. Bude podporováno vytváření řešitelských týmů, v nichž budou kooperovat pracovníci brněnské pobočky a pražské části ústavu. Perspektivně lze počítat s plnou autonomií pobočky.

Vedle rozsáhlých, dlouhodobých výzkumných projektů budou realizovány strategické záměry sériemi malých, rychlé výsledky přinášejících projektů. Zvláštní pozornost bude věnována úvodním studiím projektů, při nichž se budou maximálně využívat podněty a kritické připomínky nejlepších externích odborníků z ČSFR i ze zahraničí. Externisté, kteří budou konzultovat výzkumnou práci ve všech stádiích, budou angažováni formou různě termínovaných vedlejších úvazků.

8. Laboratorní vybavení

Urychleně budou vyčleněny prostory použitelné k laboratorní práci, se kterou bude hned nato započato. Laboratoř bude postupně vybavována příslušným zařízením. Co nejvíce bude využíván automatický záznam výsledků ve formě použitelné pro počítačové zpracování.

9. Uplatňování matematicko-statistických metod

Induktivní matematická statistika je jedním ze základů empirického psychologického výzkumu. Je proto třeba, aby každý empirický badatel aktivně užíval jejích pojmů. Plán matematicko-statistického zpracování bude součástí úvodní studie každého empi-

rického projektu, zpravidla se na úvodní studii bude podílet matematický statistik. Standardní knihovna programů bude postupně doplňována o speciální programy potřebné pro práci ústavu. Bude zřízena banka dat, o nichž lze předpokládat, že jich bude možno využít v pozdější práci ústavu, případně některého ze spolupracujících pracovišť.

10. Bibliograficko-informační činnost

V souladu se svým tématickým zaměřením bude ústav budovat bibliograficko-informační systém, pohotově a podrobně pokrývající domácí i zahraniční výzkum. To bude hlavním úkolem střediska vědeckých informací. Ze spolupráce specializovaných pracovníků s ostatními odbornými pracovníky budou vznikat přehledové studie určené pro činnost ústavu, případně k publikaci. Bibliograficko-informační servis jednotlivým pracovníkům bude co nejdříve orientován na PC.

Středisko vědeckých informací bude vypracovávat rešerše podle požadavků týmů realizujících jednotlivé výzkumné projekty a opatřovat potřebnou časopiseckou a knižní literaturu koupí nebo výpůjčkami.

11. Vzdělávací činnost ústavu

Ústav bude budovat systém výuky psychologie formou postgraduálního studia, na němž se budou podílet jak pracovníci ústavu, tak i špičkoví odborníci mimo ústav. Výchova vědeckých pracovníků bude realizována zejména spoluprací vyspělých badatelů s méně vyspělými a formou seminářů k otázkám teorie a metodologie oboru i seminářů k připravovaným a realizovaným výzkumným projektům.

Pracovníci ústavu se budou podílet na práci vysokých škol především vedením diplomových prací, jejichž témata budou studentům nabízena v souladu s tématickým zaměřením ústavu, aby se studenti přímo podíleli na výzkumných projektech ústavu. Dále budou pracovníci ústavu na vysokých školách přednášet. Budou spolupracovat při přípravě učebnic a učebních textů. Ústav bude poskyto-

vat i veškerou další pomoc, která by mohla přispět ke zvýšení úrovně výuky psychologie na vysokých školách, zejména na katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

12. Popularizační činnost

Popularizační činnosti pracovníků ústavu bude věnována zvláštní pozornost. Půjde přitom nejen o popularizaci psychologických poznatků, ale i to, aby se vytvářel adekvátní image ČSAV v odborné i širší veřejnosti, v zájmu zvýšení společenské prestiže vědy. Bude přitom pamatováno také na image Psychologického ústavu uvnitř ČSAV.

Poznámka: Tato koncepce vznikla z koncepce doc. Říčana, předložené v září 1990 Výboru pro řízení pracovišť doplněním a úpravou podle připomínek Výboru na jeho zasedání dne 11. 12. 1990. Vědecká rada PsÚ ČSAV ji projednala dne 31. 1. 1991 a vyslovila s ní souhlas. Oddělení pro výzkum zvládání stresu bylo začleněno do ústavu delimitací z Fyziologického ústavu ČSAV ke dni 1. 5. 1991.

V Praze dne 9.9. 1991